

Javne finansije

L 11

-fiskalni federalizam 290-302

-budžet 303-326

Fiskalni federalizam

- U teoriji javnih finansija pod fiskalnim federalizmom podrazumevano uređenje odnosa između centralnih, federalnih i lokalnih vlasti.
- Fiskalni federalizam je vezan za odnose između federacije i lokalnih organa, a u vezi sa javnim prihodima i rashodima.

Fiskalni federalizam

- Razlozi za fiskalnu decentralizaciju:
 - Upravljanje JP i JR na lokalnom nivou će najbolje odgovoriti potrebama, a svaki pokušaj nametanja većeg poreza dovešće do seljenja rezidenta u drugu jurisdikciju.
 - Poreska administracija je u direktnijoj vezi sa poreskim obveznicima
 - Lokalne vlasti su odgovorne ne samo za ekonomski već i širi društveni razvoj
 - Veći uticaj na javni sektor
 - Decentralizacija poreskog sistema može dovesti do ograničavanja uticaja makroekonomske politike

Principi decentralizacije

- Poreska osnovica ne sme biti mobilna kako ne bi došlo do iseljavanja poreskih obveznika
- Lokalni porez treba da bude transparentan kako bi nivo poreske evazije bio niži (javni rashodi su finansirani upravo sredstvima korisnika)
- Lokalni porez treba kontinuirano da obezbedi potrebe lokalne zajednice
- Lokalni porez treba da bude jednostavan u poresko-administrativnom smislu, jednostavna kontrola
- Lokalni porez ne bi trebalo da bude progresivan

Raspodela funkcija, raspodela prihoda

- Vertikalna raspodela funkcija se vrši na osnovu društveno-političkog sistema i rezultat je političkih kriterijuma.
 - Centralni (federalni), nivo federalnih jedinica, nivo lokalnih kolektiviteta
- Horizontalna raspodela funkcija uvažava kriterijum funkcionalnosti

Raspodela prihoda

- Sistem separacije ili sistem odvojenih prihoda
 - Sistem slobodne separacije (svaki nivo ima podjednako pravo da uvodi javne prihode)
 - Sistem vezane separacije (centralna vlast uvodi javne prihode i posebnim propisima vrši raspodeljivanje prava na uvođenja pojedinih javnih prihoda)
- Sistem zajednice prihoda, sistem participacije prihoda
- Mešoviti sistem, nastao procesom kombinovanja ranija dva sistema

Prihodi budžeta EU

- Sopstveni izvori prihoda
 - Takse Evropske zajednice za ugalj i čelik
 - Poljoprivredne dažbine Evropske zajednice
 - Prelevmani (dažbine koje se naplaćuju prilikom uvoza poljoprivredno prehrambenih proizvoda kada se uvozi iz zemlje koja nije članica EU. Visina prelevmana odgovara razlici između više domaće i niže uvozne cene proizvoda).
 - Kotizacije su dažbine koje plaćaju proizvođači šećera. Sredstva koja se prikupe kotizacijom služe za pokrivanje troškova skladištenja šećera namenjenog izvozu.
 - Carine Evropske zajednice, sredstva koja se naplaćuje na uvoz proizvoda iz zemalja koje nisu članice.

Pripadnost i raspodela javnih prihoda u Srbiji

- Finansiranje Republike se ostvaruje prihodima od poreza, такси i ostalih prihoda.
- Akcize su sopstveni prihod budžeta RS
- Porez na dohodak građana i dobit preduzeća je zajednički prihod Republike i Pokrajine.

Budžet

- Pojam

- Budžet je osnovni javni akt kojim je definisano finansiranje svih državnih obaveza.
- Budžet predstavlja sistematski prikaz prihoda i rashoda određene države za predviđeno razdoblje tj. budžetsku godinu.

Osnovne karakteristike budžeta

- Budžet donosi najviše predstavničko telo, kao i zakon
- Budžet se donosi na jednu godinu
- Putem budžeta država precizno određuje strukturu javnih rashoda i planira rashode za buduću godinu
- Donošenje budžeta je pre početka budžetske godine
- Integralni deo budžeta je finansijski zakon

Budžetska načela

- Statička

- Načelo univerzalnosti (svi planirani prihodi i rashodi moraju biti uneti u budžet)
- Načelo budžetske neafektacije (slivanje svih javnih prihoda u jednu kasu, bez obzira odakle potiču, da bi potom sredstva bila raspoređena za određene namene)
- Načelo budžetskog jedinstva (svi prihodi i rashodi treba da budu prikazani u jednom budžetu)
- Načelo realnosti podrazumeva da planirane stavke i izvršenje budžeta bude usaglašeno.

Dinamična budžetska načela

- Načelo budžetske specijalizacije (svaki budžetski kredit mora biti iskorišćen za tačno određenu namenu)
- Načelo ravnoteže budžeta (u domenu klasične finansijske teorije zlatno pravilo bilo je ravnoteža rashodne i prihodne strane budžeta)
- Načelo prethodnog odobrenja (podrazumeva neophodnost odobrenja budžeta od strane najvišeg predstavničkog tela)
- Načelo javnosti (objavljivanje zakona o budžetu u službenim Vladinim publikacijama i periodično objavljivanje podataka o prilivu sredstava u državni budžet)

Budžetska procedura

- Zakonski određena delatnost državnih organa koja se gleda u postupcima: sastavljanja, utvrđivanja, donošenja i izvršenja budžeta.
- Sadrži sledeće faze:
- Izradu budžeta (budžetska inicijativa, planiranje prihoda i rashoda budžeta, izrada nacрта i predloga budžeta)
- Donošenje budžeta (privremeno finansiranje, donošenje budžeta)
- Izvršavanje budžeta
- Kontrola izvršavanja budžeta.

Kontrola izvršenja budžeta

- Svuda u svetu zakonodavac zadržava pravo kontrole izvršenja budžeta.
- Oblici kontrole budžeta:
 - Administrativna (obavlja je administrativni organ u cilju onemogućavanja nezakonitog korišćenja budžetskih sredstava)
 - Računsko sudska (izvršava je posebna komisija formirana od strane parlamenta)
 - Parlamentarna (naknadna kontrola koja se obavlja nakon prikupljanja i trošenja sredstava)
- Završni račun budžeta omogućava uvid u način poslovanja svakog organa finansiranog iz budžeta, izrađuje ga Ministarstvo finansija.
- Budžetska inspekcija vrši kontrolu upotrebe budžetskih sredstava vodeći se principom da ona mora biti zakonita i namenska.